

מסורת הש"ס

(א) מנינה ו, (ב) ויקרא
 מ. כג. ותי מפליא, אור
 יטובה, ורש"ש, א. מנינה
 ח. טובה ה: ד: ויחל
 פ. חולין קלת. ערפין ד:י.
 (ד) ותי מופי יומא עב.
 ד"ה ערפין, (א) ג'נדפרי:
 קלטי: ורש"י שם ד"ה
 מ"ל ומן את הערפין
 וכי בתמן הר"ד [ע] יני
 כרש"ש, (י) ו"ל להו.
 ע"י, (ח) ספרי פ' ראה,
 (ט) ו"ן יעקב" ליתא
 כספרי. ועין בן אריה
 מש"כ פה, (י) ו"ן מופי
 טובה יא: ד"ה ונדולו ויק
 נד: ד"ה פרי, (ז) רש"י
 מ"ו, (ז) ו"ל שם שנים
 שלמות. ע"י, (ח) ונדריס
 טו, ד"ו, (ז) ג'מנת סא,
 לנ, (ט) ויקרא מ,
 ג, (ע) נדפריס ומקבץ,
 ולשון הפסוק, (ח) ונדריס
 ז ע"א, ש"ג, (ז) ונדריס
 טו, ד"ו, (ק) ופסחה סו
 ע"א, (ג) נדפריס מטי.
 וע"ש רש"י מה יע ע"כ
 ד"ה א"ן, (ז) ו"ל בבל.
 רש"ש, (ח) נדריס זה שייך
 לעיל מ' ע"א, (א) ונדריס
 בן, (ג) ונדריס טו, (א) ו"ל
 והתנא השוכר וכו' תמה
 ותו לו שוכר, טעמא.
 (כש"כ ע"ש), (א) ונעלו
 ע"א, (ב) ו"מקל"ה" ט"ס
 ו"ל בשלש שנים. (וע"כ,
 ח"ט, (י) ונדריס טו, י"ח,
 (י) ו"ש ע"א, (ח) ו"ן מופי
 מנינה ו. ד"ה ר' יוחנן,
 (ט) ועין לעיל טו ע"א
 ורבינו שם ד"ה לא כפירא,

גליון הש"ס

גמ' בעושה מעשה מחט.
 עין צ"ח דף ק' ע"א מה"ש
 שבת גדולה.

מוסף רש"י

דתפשתה מרובה לא
 תפשתה. כל מקום
 שמתנא שני דרכים, אחד
 תופש מרובה ואחד תופש
 מועט, טוב לך תפוס
 את המועט, שאפילו היה
 לך תפוס את המרובה
 ותפוסה תפוסה שיעט
 תפוסתך תפוסה, שיעט
 בכל המרובה המועט,
 אבל אם תפוסה המרובה
 והיה לך תפוסה המועט,
 מנלל שתפוסה שלא כיון
 (וחגיגה י"ז). ד"ש להקשות
 תפשתה לאי תפוסה
 תפשתה. דאי מקשה
 לך תפוסה את המרובה,
 אינו חולק על דברך
 אלא מוסר, דככלל מרובה
 אינו מועט (שם). ועי'
 בגי' חולין קלת. בארובה,
 תלמוד לומר אשר
 ברכך ה' אלהיך. מכל
 מה שברך תוכלו דברים
 טו י"ד.

מוסף תוספות

א. ה"ל לומר בכל שווא.
 מופי רש"ש.

האשה נקנית פרק ראשון קידושין י"ז.

י"ז.

עין משפט
נר מצוה

קס א מ"י פ"ג מהל'
 עבדים הלכה טו
 סג עין פו:
 קסא ב ג מ"י שם פ"ב
 הלכה ה:
 קסב ד ה מ"י שם פ"ג
 הל' י' סג עין
 פד ובלחן קסח:

תורה אור השלם

1. כי תפקה בעד עברי
 שש שנים יעבר ויבשבת
 יצא לחפשי חנם.
 שמות כא ב
2. וכי תשלחו חפשי
 מעמך לא תשלחו
 דברים טו יג
3. ופטר חמור תפדה
 בשה ואם לא תפדה
 יערפמו ל בבור בנך
 תפדה ולא יקרא פני
 שמות ל"ד כ
4. העניק תעניק לו
 מצאנך ומזונך ומקבך
 אשר ברכך יי אלהיך
 תתן לו: דברים טו יד

תום ר"י הזקן

ובשביעית אף בשביעית
 עובר היינו כשברה. יצא.
 אצ"פ שנתבטל, והיה
 כשלה. ופעם בו יובל.
 פ"ר"ש מיד למחרת שברה.
 הרי"ם (נדריס פ"ב הי"ד)
 פירש אפילו כשהוא בורח
 יצא לחרות, וכ"ש אם
 פגע בו כשחזור ומשלים
 ולאוהו יובל הוא משלים
 כמה שברה ויצא כשעבר
 שנה, [מכח] יובל שעבר.
 מחט. שיעושה מלאכה
 קלה ואינו בטל מכל
 וכל אפילו חלה כל שש
 בזה החולי יצא, אבל אם
 אינו יכול לעשות שום
 מלאכה הואיל ונתבטל
 רוב שש ישילים. ומסתברא
 שאין זה הדין אלא
 בעבר עברי, אבל שכיר
 אחר אם חלה מחשב
 עמו כל מה שנתבטל
 אם מעט אם הרבה.
 ואיכא מ"ד דה"ה בשכיר
 פועל, דשכיר קרייה
 רחמנא. ט' וירושלמי. ב"ח
 חלה, שעבר רוב שש
 ואם לא ברת היה
 פטור. לא אבשה, לא
 חליה. אתנשבת פברעי,
 (והרי"ף) [נתראת]
 מהרה.

(יכול אפילו חלה. בתוך שש היא חייב להשלים ימי חלו: ט"ל ונשבעים ילא. ואפילו לא עבד שש שלימים): ופגע בו יובל. אחריו כן למחרת: בעושה מעשה מחט. בחלו שהוא מעשה קל קמני לעיל כל שש אינו חייב להשלים חלה עבד ליה מלאכה: מעשה מחט. מופר: חלה ד' נעשה כו'. דהכי קמני כי חלה שלש אינו משלים חלה יותר מכאן כחלה כל שש והוא חייב להשלים: מכל מין ומין. מלאךך ומגרנך ומיקבך שזה ה' סלעים מכל אחד שהן ט"ו סלעים ולקמיה פריך מנינא אתא לאשמועינן: כשליש של עבד. נוק שור מועד שהג' את העבד ולקמיה יליף טעמא: כחמשי של ערפין. הוא ערך גדול שבערפין: מנינא אתא לאשמועינן. בשלשה מניין של חמש הוו להו ט"ו: ה' קמ"ל כו'. להכי תני שהן חמש עשרה לאשמועינן דלא קפיד אלא מכל מין לא קפיד דאי צדיק ליה מהאי ריקס. לא תשלחנו ריקס (דברים טו) וצפדין הבן כתיב (שמות לז) וכל זכור בניך תפדה ולא יראו פני ריקס: אי כתיב ריקס לנסוף. הענק תעניק לו מלאךך ומגרנך מ' מיקבך ולא תשלחנו ריקס כדקאמר: ריקס מעיקרא. קודם הענק תעניק שדי ריקס כו': מעולת ראייה. דלמיה אלא שתי כסף: אשר ברכך. כיפא להענק תעניק הוא ללמדך שדמדרוש המקרא לרבות ולא למעט: נתינה נתינה. כתיב הכא^א תמן לו וכתיב התם זנוקי עבד כסף שלשים שקלים ימן לאדוניו (שם כח): ויילף נתינה נתינה מעבד הוא דתפשתה מרובה כו'. כולה חלה קושיא היא עד עבד מעבד הוה ליה לניילף: מינה מינה גמר. אין ארס דן ג"ש מעלמין ומסורה היא להם מרבותיהם ומסיני^ב אחו מינה נכתבה לג"ש ככל דבר הלמד מחזיריו. ועד השתא דהוה אמרינן דרבי שמעון גמר מרביה דנתינתה הענק נדרש לג"ש הוה פרכינן ג"ש מנא ליה דגמר מנתינה דערכין נגמר מנתינה דעבד מש"ה אינטינן לתרוי ג"ש דר' שמעון לאו ג"ש דנתינה גמר אלא דמיכה כתיב בעבד (ויקרא כה) וכי ימוך וכתיב בערפין (שם טו) ואם מן הוא: היינו דכסי לון גורן ויקב. למימר שדי ג"ש אכל חד מינייהו דהוו להו ט"ו: למה לי. הואיל וסופו לרבות כל דבר מאשר ברכך: ככלל זכרה. לאן פרה ורבה וכן גדולי קרקע: למעוטי

יכול אפילו חלה ת"ל ובשביעית יצא אמר רב ששת אהבא במאי עסקינן כגון שברח ופגע בו יובל מהו דתימא הואיל ואפיק ליה יובל שילוהו מעמך קרינן ביה ולא ניקנסיה ונעניק ליה קמ"ל אמר מר יכול אפילו חלה ת"ל ובשביעית יצא אפילו חלה כל שש והתניא חלה שלש ועבד שלש אינו חייב להשלים חלה כל שש חייב להשלים אמר רב ששת בבעושה מעשה מחט הא גופא קשיא אמרת חלה שלש ועבד שלש אין חייב להשלים הא ארבע חייב להשלים אימא סיפא חלה כל שש חייב להשלים הא ד' אין חייב להשלים הכי קאמר: חלה ד' נעשה כמי שחלה כל שש וחייב להשלים: תנו רבנן כמה מעניקים לו חמש סלעים מכל מין ומין שהן חמש עשרה סלעים דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר ישלשים בשלשים של עבד ר"ש אומר חמשים בחמשים שבערפין אמר מר חמש סלעים מכל מין ומין שהם חמש עשרה סלעים דברי ר' מאיר ור"מ מנינא אתא לאשמועינן הא קמ"ל מיבצר הוא דלא מבצר ליה מהאי מנינא ואי בצר ליה מחד מנינא וטפי ליה מחד מנינא לית לן בה מאי טעמא דרבי מאיר יליף ריקס ריקס מבכור מה להלן חמש סלעים אף כאן חמש סלעים ואימא חמש סלעים מכולהו אי כתיב ריקס לבסוף כדקאמרת השתא דכתיב ריקס ברישא שדי ריקס אצאן ריקס אגורן ריקס איקב וניילף ריקס ריקס מעולת ראייה אמר קרא אשר ברכך יי אלהיך רבי יהודה אומר שלשים בשלשים של עבד מאי טעמא דרבי יהודה יליף נתינה נתינה מעבד מה להלן שלשים אף כאן שלשים וניילף נתינה נתינה מערכין מה להלן חמשים אף כאן חמשים חדא דתפשתה מרובה לא תפשתה מועט תפשתה ועוד עבד מעבד הוה ליה למילף ר' שמעון אומר חמשים בחמשים שבערפין מאי טעמיה דרבי שמעון גמר נתינה נתינה מערכין מה להלן חמשים אף כאן חמשים ואימא בפחות שבערפין אשר ברכך יי אלהיך כתיב וניילף נתינה נתינה מעבד מה להלן שלשים אף כאן שלשים חדא דתפשתה מרובה לא תפשתה ועוד עבד מעבד הוה ליה למילף ר' שמעון מיכה מיכה גמר בשלמא לר' מאיר היינו דכתיב צאן גורן ויקב אשר לר' יהודה ורבי שמעון האי צאן גורן ויקב למה לי האי מיבעי ליה לכדתניא יכול לא יהו מעניקין אלא מצאן גורן ויקב מנין לרבות כל דבר ת"ל אשר ברכך יי אלהיך א"כ מה ת"ל צאן גורן ויקב לומר לך מה צאן גורן ויקב מיוחדים שישנן בכלל ברכה אף כל שישנן בכלל ברכה יצאו כספים דברי ר' שמעון רבי אליעזר בן יעקב אומר יצאו פרדות ור' שמעון פרדות משבחן בגופייהו ורבי אליעזר בן יעקב כספים עביד בהו עייסקא וצריכא דאי כתב רחמנא צאן הוה אמינא בעלי חיים אין גידולי קרקע לא כתב רחמנא גורן ואי כתב גורן הוה אמינא גידולי קרקע אין בעלי חיים לא כתב רחמנא צאן יקב למה לי למר

כתיב גבי עבד וחד גבי ערכין ואין לומר דאשר ברכך קאי אמרובה דהיינו ערכין אם סברא ללמד מעבד כפי כתיב מעבד מעבד דאשר ברכך נילף מפחות שבערפין כדפריך בסמוך וניילף מפחות שבערפין ומשני אמר קרא אשר ברכך: למר